

My name is wood

Ilpo Lagerstedt

Amerikkalaisten kuuluisuuksien taustoista tiedetään yleensä vähän, vähiten tunnetaan alkuperämaa, varsinkin jos se on Suomi. Pohjois-Pohjanmaalta Iin ja ja Pudasjärven perukoilta lähti ihmisiä, joiden jälkeläisistä ainakin yksi on ollut voimakkaasti esillä Yhdysvalloissa: loistava ja arvostettu sarjakuvapiirtäjä Wallace "Wally" Wood.

Jaakko ja Kaisa, esiraivaajat

Woodin isoisä, Jaakko Lalli, oli syntynyt Iin pitäjän Oijärvellä 1867. Isoäiti, Kaisa Siliämaa, oli kotoisin Pudasjärveltä ja syntynyt 1868. Molemmat lähtivät siirtolaisiksi "uuteen maailmaan" Yhdysvaltoihin toisistaan tietämättä. Varsin pian heidän tiensä siellä kuitenkin koh-

Ilpo Lagerstedt, FK, on yhdistänyt sarjakuvaharrastuksen ja historian tutkimuksen siirtolaistutkimuksen etsiessään erityisesti Yhdysvalloissa menestyneitä suomalaisia. Hän on kirjoittanut mm. amerikkalaisen sarjakuvan historiasta kertovan kirjan Supersankarit (Kirjastopalvelu 1991).

tasivat, ja 1889 Jaakko Lalli ja Kaisa Siliämaa menivät naimisiin Minnesotan Wadena Countissa. Muutamaa vuotta myöhemmin Jaakko ja Kaisa asettuivat asumaan Blueberryn alueelle, jossa he sitten viettivät lopun elämäänsä. He eivät koskaan enää palanneet Suomeen. Blueberryn alueella ei ollut tuolloin maanteitä. Uudisasukkaat kulkivat niitä polkuja, joita intiaanit ja peurat olivat jättäneet jälkeensä. Rautatie oli kaukana.

Jaakko ja Kaisa Lalli olivat sisukkaita suomalaisia. He kestivät kaikki ne vaikeudet, jotka lähes koskemattomaan erämaahan asettuneita uudisasukkaita kohtasivat. Jaakko ja Kaisa ymmärsivät myös koulutuksen merkityksen. He taistelivat paikkakuntansa koulun puolesta ja he perustivat Menahgan suomalaisyhdyskunnan ensimmäisen raittiusseuran.

Jaakko Lalli kuoli vuonna 1953 ja Kaisa Lalli vuonna 1957. Heillä oli kymmenen lasta, joista yhdeksän oli tuolloin elossa. Lapset olivat Hilda 1890–1971, Emma 1891–1920, Lydia 1892–1961, Alma 1895–1972, Kate 1896–1978, Hilma

1900–1992, Wallace 1902–1981, Axel 1904–1982, August 1907–1982 ja Hanna 1910–1990. (Mainittakoon tässä yhteydessä, että *Minnesotan suomalaisten juhla-albumi* vuodelta 1946 mainitsee Jaakko Lallin syntymäajaksi väärin vuoden 1865; pitää siis olla 1867.)

Jaakon ja Kaisan lapsista neljäs oli Alma. Hän oli ainut tästä kymmenlapsisesta perheestä, joka sai käydä amerikkalaisen oppikoulun. Almasta tuli myöhemmin opettaja Minnesotan suomalaisalueelle. Hän oli innokas lukija ja yhtä innokas kirjeiden kirjoittaja. Alma harrasti myös musiikkia. Hän soitti veljensä Wallacen kanssa tämän orkesterissa. Matkustessaan kerran Pohjois-Dakotan osavaltiossa Alma kohtasi Max Wood -nimisen metsurin, joka oli skottilais-irlantilais-englantilais-saksalaista sukua. Max kosi ja Alma sanoi kyllä. Avioliitto ei kestänyt kauaa, mutta he saivat kaksi poikaa nimiltään Glenn ja Wallace. Kun isä oli varsin etäinen lapsille, niin pojat kasvoivat äitinsä myötä amerikansuomalaisiksi. Alma Wood kuoli 1972. Oululainen

Helmi Hulkkonen kirjoitti Amerikan Uutisissa hänen muistonsanoikseen: ”Jälleen on yksi paikka maailmassa tyhjä, mutta työteliään, virkeän ja elämänhaluisen ihmisen muisto säilyy mielessämme.”

Glenn Wood, insinööri

Vuonna 1925 syntynyt Glenn liittyi opintojen jälkeen laivastoon. Hän palveli luutnanttina ja insinööriupseerina vuoteen 1953, jolloin erosi laivastosta. Glenn jatkoi opintojaan maailmankuulussa Massachusetts Institute of Technology -yliopistossa ja valmistui maisteriksi. Pratt & Whitney -lentokonetehdas otti Glennin palvelukseensa. Hän suunnitteli suihkukoneiden moottoreita, oli mukana atomikäyttöisten moottorien suunnittelutyössä ja muussa puolustusteollisuuden tutkimustyössä, joka liittyi tuolloin käynnissä olevaan kylmään sotaan.

Glenn Wood jäi eläkkeelle 1987. Hän elää nyt Connecticutissa itävaltalais-amerikkalaisen vaimonsa Eleanorin ja kolmen poikansa kanssa. Molemmat ovat olleet mukana paikallispolitiikassa demokraatteina. He seuraavat ajankohtaisia tapahtumia ja äänestävät joka vaaleissa.

Glenn Wood on käynyt Suomessa ensimmäisen kerran 1991, mm. katsomassa äitinsä kotipaikkaa Pudasjärvellä. Tämän vuoden juhannuksena hän vieraili vaimonsa kanssa toistamiseen Suomessa tavaten sukulaisia ja ystäviä. Glenn Wood

on hyvä esimerkki amerikkalais-suomalaisista, jotka ovat olleet mukana rakentamassa nykyaikaista amerikkalaista yhteiskuntaa. Hän on myös hyvin tietoinen suomalaisista juuristaan. Hän muistaa lämmöllä isovanhempiaan, joita hän yhä kutsuu nimillä Grandpa ja Grandma Lalli.

Sarjakuvien kasvatti

Wallace eli Wally syntyi 1927. Hän oli hyvin kiinnostunut tai-

teesta. Hän luki myös runsaasti sarjakuvia. Prinssi Rohkea ja Flash Gordon olivat hänen suosikkejaan. Eniten hän piti Will Eisnerin Spirit-sarjakuvasta. Myös Wally kävi koulunsa, oli jonkin aikaa kauppalaivastossa ja ehti osallistua toisen maailmansodan loppuselvittelyihin.

Sodan jälkeen hän meni Minnesota School of Art -oppilaitokseen, oli siellä jonkin aikaa ja lähti sitten New Yorkiin, missä kirjoittautui Tarzan-sarjakuvan piirtäjän Brune Hogartin taidekouluun. Vuoden 1949

Grandma and Grandpa Lalli.

tienoilla Wally aloitti New Yorkissa uransa free lancer -taiteilijana. Pian Wally työskenteli studiossa yhdessä muiden nuorten taiteilijoiden kanssa. Yksi hänen taiteilijakaveriaan oli Joe Orlando, josta tuli myöhemmin Teräsmiestä julkaisevan DC-yhtiön johtaja. Toinen tuon ajan työtoveri oli nykyinen tunnettu tieteiskirjailija Harry Harrison. Vaatimattoman alun jälkeen Wallyn sarjakuvat alkoivat käydä kaupaksi. Hän teki yhteistyötä mm. lapsuutensa ihanteen Will Eisnerin kanssa luoden joitakin Spirit-sarjakuvia.

Voi vaikuttaa erikoiselta, että Wally valitsi elämänurakseen sarjakuvan, jota on pidetty erittäin amerikkalaisena taidemuotona. On kuitenkin huo-

mattava, että amerikkalaisen sarjakuvan uranuurtajat ovat kuuluneet Yhdysvaltain vähemmistökansallisuuksiin.

I am a Science Fiction artist

Wallysta tuli pian EC-yhtiön taiteilija. EC julkaisi 1940- ja 1950 -luvuilla aikuisille tarkoitettua sarjakuvaa, jossa oli yhteiskunnallisesti kantaa ottavia tarinoita ja korkeatasoinen kuvitus. Sarjoissa käsiteltiin mm. rotusyrjintää ja tuomittiin rasismi. Yhtiön piirtäjät ja käsikirjoittajat kuuluivat Yhdysvaltain rodullisiin vähemmistöihin, joten he tiesivät, mistä kirjoittivat ja piirsivät. EC julkaisi myös korkeatasoisia tieteissarjakuvia, joihin Wally myös erikoistui. Hän sai ihaili-

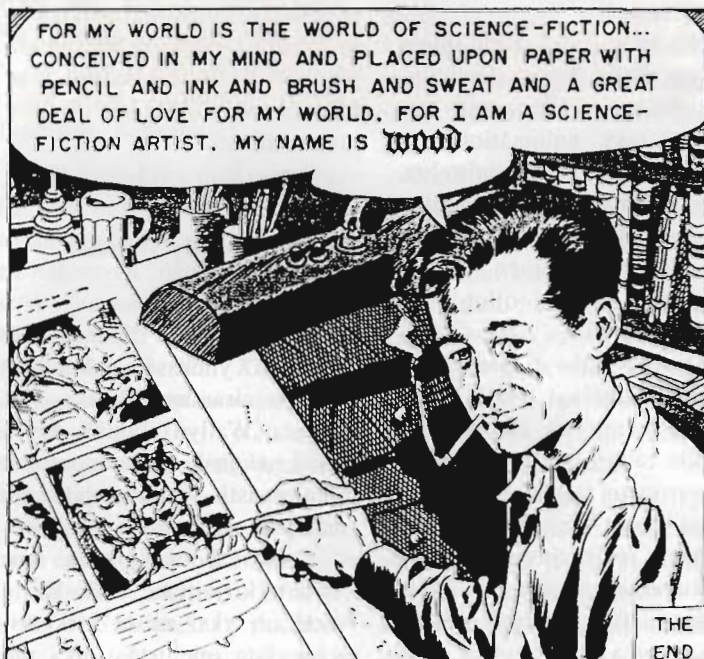
joiltaan pian arvonimen "Tieteissarjakuvan mestari".

EC aloitti 1953 myös legendaarisen ja maailmankuulun Mad-pilalehden julkaisun, ja Wallysta tuli myös tämän lehden taitelija. Mad-lehden kolmannessa numerossa oli Teräsmies-sarjakuvan parodia, jonka oli tehnyt Wally "ylimmäisellä taidollaan", kuten historioitsija C. C. Harvey kirjoitti myöhemmin. Parodia oli niin hyvä, että Teräsmiehen kustantaja melkein haastoi Mad-lehden oikeuteen.

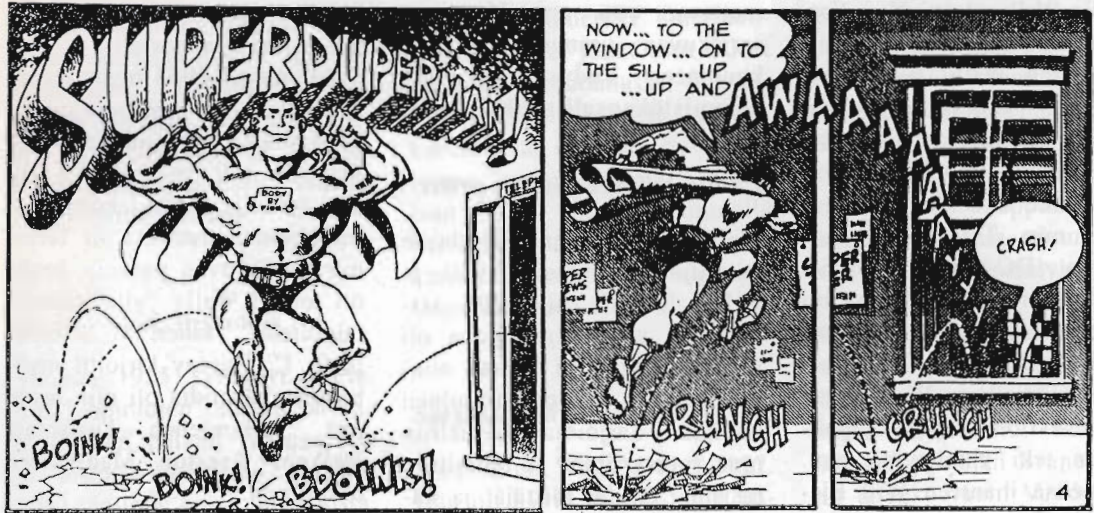
Amerikkalaista sarjakuvaa oli syytetty nuorison turmelemisesta. Etenkin EC-sarjakuva oli ahdasmielisten piirien mielestä suuri syntipukki mm. nuorisorikollisuuteen ja paljoon muuhun pahaan. Amerikkalai-

Maailmalle. – Wally Wood portofolio.

Wally Woodin omakuva. Copyright William E. Gaines.

Wally Woodin loistava Teräsmies-parodia Mad-lehdestä. Copyright EC Comics.

nen sarjakuva joutuikin itsesensuurin kynsiin 1954 ja EC-sarjakuvien julkaisu loppui. Wally totesikin katkeran ironisesti myöhemmin, että nyt on sitten nuorisorikollisuus loppu Yhdysvalloista!

1950-luku ja 1960-luvun alku oli Wally Woodin huippuaikaa. Hän piirsi runsaasti sarjakuvia, teki animaatioita ja muuta graafista suunnittelua. Wally sai myös sarjakuva-alan tunnustuspalkintoja. Wally oli myös hyvin tietoinen omista kyvyistään. Hän ei ollut kiinnostunut ottamaan vastaan kritiikkiä eikä pitänyt toimittajista, jotka halusivat tehdä hänen töihinsä muutoksia. Hän oli tinkimätön taiteilijaluonne. Taiteilija on oman työnsä paras toimittaja, sanoi Wally. Tämä johdatti hänet ristiriitoihin suurten sarjakuvakustantajien kanssa ja hän päättikin ryhtyä julkaisemaan omaa sarjakuvaa. Hänestä tuli amerikkalaisen omakustannesarjakuvan uranuurtaja

ja Witzend-lehdellä. Wally Wood oli aikansa kapinallinen. Suomessa Wally kävi vuonna 1960. Hänen ensimmäinen vaimonsa Tatjana muistaa yhä lämmöllä tätä Suomen-vierailua. Olsi mukava tietää, vaikuttiko suomalaisuus mitenkään Wallyn sarjakuviin – etenkin tämän matkan jälkeen, jolloin hän oli tuottavimmillaan.

Loistavan Wally Woodin tragedia

Kova työtahti ja huonot elämäntavat yhdessä pahenevan munuaissairauden kanssa vaikeuttivat Wallyn elämää. Myös hänen näkönsä oli huonontunut ratkaisevasti. Wally ei jaksanut enää elää. Kirjassaan *The Great Comic Book Artists* Ron Coultart kirjoittaa, että Wally Wood oli yksi niistä kirkkaista nuorista miehistä, jotka palloivat liian aikaisin loppuun. Hän oli vaikuttava taiteilija,

joka tuhosi itsensä. Coultart vertaa Wally Woodia jazz-legenda Charlie Parkeriin. Historiankirjoittaja Maria Reidelbach kirjoitti, että Wally loi oman vahvan koomisen ja realistisen tyylinsä, jossa elegantti selvä linja kertoo yksityiskohtaisesti tarinan. Kustantaja William M. Gainesin mielestä Wally oli kaikkien aikojen suurin science fiction -taiteilija.

Mutta Wallyn suomalaisia sukujuuria ei juuri tunneta. On pitkä matka isovanhempien Iistä ja Pudasjärveltä maailmanmaineeseen. Se matka onnistui tyttärenpoika Wally Woodille. On sääli, ettei hän jaksanut taivaltaa loppuun asti. Mutta 1981 kuolleen Wallyn työ ja maine elävät yhä, sillä hänen sarjakuvistaan otetaan jatkuvasti uusintapainoksia, ja keräilijät taistelevat hänen alkuperäispiirroksistaan. Parhailaan kirjoitetaan Yhdysvalloissa myös Wallyn elämäkertaa.